

ЕМИЛИЯ ВАСИЛЕВА
РАХИЛА МЕЛАМЕД
ГАНКА ПАНАЙОТОВА
МАРГАРИТА ДОЙЧИНОВА

КНИГА ЗА УЧИТЕЛЯ
ПО
РОДЕН КРАЙ
ЗА **1.** КЛАС

ПРОСВЕТА
София

ФИЛОСОФИЯ НА ОРГАНИЗИРАНЕТО И ОСЪЩЕСТВЯВАНЕТО НА ОБУЧЕНИЕТО ПО РОДЕН КРАЙ В 1. КЛАС

Обликът и съдържанието на учебно-възпитателната работа по роден край за 1. клас като комплекс от разнообразни дейности, обвързани с определени равнища на прогнозируема компетентност, се определя от Учебната програма на МОН и заложените в нея цели на обучението, ядра на учебното съдържание и Държавни образователни изисквания (ДОИ).

Функции

Учебникът по роден край в 1. клас е съобразен с тенденциите на съвременното обучение и утвърдилите се нормативи за организиране на педагогическото взаимодействие, ориентирано към познавателните възможности и интелектуалния потенциал на малкия ученик. Той има интегративни функции, реализиращи се в две посоки:

1) *смислово обединяване* на разнообразни сведения за характеристиките на най-близкото обкръжение на детето от природната и обществената среда в родния край в контекста на тяхното взаимодействие чрез съдържателната конструкция на самия учебен предмет и

2) *логическо и функционално обвързване* с основополагащи информационни ядра и познавателни стратегии, специфични за другите учебни предмети. Тази многоаспектна зависимост изпълнява определена общодидактическа функция, ориентирана към изграждането у детето на по-общ и ярък образ за фактите и явленията, за събитията и процесите, свързани със същността на заобикалящата го действителност.

Логика на протичане на образователния процес

Познавателният процес се осъществява при строго съобразяване с *дейностния подход*, където основната педагогическа ориентация е свързана с включването на малкия ученик в разнообразни по характер самостоятелни изследователски задачи, значими за самия него.

Особен смисъл се придава не на преследваните учебни резултати, а на многоликото участие на детето в процеса, където то разгръща своя интелектуален потенциал, развива своята инициативност, учи се да работи в сътрудничество, като се съобразява с мненията и гледните точки на другите, но умее и да отстоява своята собствена позиция.

Така без излишна повествователност и императивност от страна на учителя ученикът открива самия себе си, формира ценни умения, които го доближават по един много функционален път до очакваните (прогнозираните) резултати, но и събуждат у детето неговата рефлексивност.

Усвояването на учебното съдържание се подчинява на *сезонния принцип и честването на официалните празници*.

Основни цели и очаквания на обучението

- Да формира първоначални представи за околната среда (обществена и природна);
- Да подпомогне адаптирането на децата към училищната среда чрез обобщаване и систематизиране на сетивно-познавателния им опит;
- Да съдейства за развитието на детските познавателни способности, да стимулира детската познавателна активност и интереси;
- Да постави началото на целенасочено формиране на познавателни, практически и комуникативни умения;
- Да положи основата на култура на общуване и на формирането на положително отношение към околната среда и историческото наследство.

СТРУКТУРА НА УЧЕБНИЯ КОМПЛЕКТ „РОДЕН КРАЙ ЗА 1. КЛАС“

Учебният комплект „Роден край за 1. клас“ съдържа: *учебник с помощен дидактически материал и книга за учителя*. Те са конструирани в строга логическа обвързаност.

Учебно съдържание

Учебната програма по роден край за 1. клас (МОН, 2001 г.) предполага структуриране на учебното съдържание в четири основни теми и съответстващи на всяка от тях информационни ядра, както следва:

Обществена среда: *Роден край; Човекът и неговата среда;*

Природата в родния край: *Вещества, тела и организми; Природни явления и процеси;*

Човекът и неговото здраве: *Човекът и неговото здраве;*

Празници в родния край: *Национално и културно наследство.*

Структура на учебника

Учебното съдържание, структурирано в учебника, е обединено в четири основни раздела и съответстващи теми:

I. Моят детски свят:

Моето семейство;

Нашето училище;

Дневен режим;

Нашата улица;

Трудът на хората.

II. Да растем здрави и силни:

Нашата храна;

Здравето – най-голямото богатство.

III. България – моята родина:

Моят роден край;

Природата в моя роден край;

Да пазим околната среда;

Как са устроени растенията;

Какво е нужно на едно растение, за да порасне;

Домашни животни;

Есен;
Зима;
Пролет;
Лято.

IV. Празнуваме заедно:

Коледа;
Нова година;
Трети март – националният празник на България;
Великден;
24 май – празник на българската просвета.

Всяка **методическа единица** е представена на две съдържателно обвързани страници – т. нар. фолио или разтвор. В началото на всяка страница от фолиото са обособени информационни акценти, чрез които се маркира типичното и характерното, отнасящо се до всяка конкретна тема. Поради неумението на децата да четат при разработката на първите теми информационните акценти и вмъкваните фрагменти от художествен текст са предназначени предимно за учителя. Разбира се, още в началото на учебната година винаги има деца, които могат да четат. На тях трябва да се предоставя възможност за прочит, както и за боравене с допълнителен текст и задачи, за да не се задържа по изкуствен начин интелектуалното им развитие.

Помощен дидактически материал

Той е съществен елемент от учебния комплект „Роден край“. Всяка разработка предлага различни варианти на познавателни задачи, чрез които се допълват представите и впечатленията на децата, дава се възможност за осъществяване на репродуктивна, изследователска и творческа самостоятелна дейност, свързана с конкретната методична единица.

Задачите от помощния дидактически материал може да се използват за фронтална и за диференцирана работа съобразно възможностите и учебните постижения на отделните деца. В този смисъл изпълнението на всички задачи от всички деца не е задължително. Задължителни са онези задачи, ориентирани към диагностициране на образователния минимум, свързан с постиженията, залегнали в учебната програма.

По този начин помощният дидактически материал изпълнява три основни дидактически функции:

- **насочване** към организиране на целенасочена познавателна дейност, свързана с всяка конкретна методична единица с цел затвърдяване на учебното съдържание и стимулиране на децата към творческа дейност;
- **диференцирана работа** с различно успяващите ученици;
- **диагностициране и оценяване** на постигнатите знания и умения на децата.

Задачите могат да дадат идеи на учителя за разработка на други подобни материали за самостоятелна и групова работа.

Книга за учителя

Тя съдържа теоретични постановки за функциите на учебния комплект „Роден край“ и цялостна представа за конкретната методическа работа на учителя по отделните методични единици и като цяло.

МЕТОДИЧЕСКИ НАСОКИ

Структурата на учебното съдържание

Структурирането на учебното съдържание и очертаният път за неговото усвояване и затвърдяване следват строга логическа линия:

- **актуализиране на житейския опит на децата** и на тази основа – обогатяване, разширяване, систематизиране и прецизиране на най-общите представи и елементарни понятия за обществената и социалната среда;

- **съотнасяне** на тези знания към конкретните измерения на родния край;

- **разкриване на основни и типични закономерности и отношения** чрез включване в разнообразни по характер познавателни и конкретни практически дейности, чрез затвърдяване на знанията, извеждане на основни изводи и оценки, чрез осъществяване на творческа работа и насочване към изпълнение на диференцирани задачи съобразно детските интереси и възможности извън рамките на конкретния урок.

Основното съдържание, което първоначално се представя предимно предметно-визуално, чрез илюстративен материал, а по-късно чрез *художествен и научнопопулярен текст*, се разгръща с постъпателно усложняване на отделни елементи от конкретно събитие, дейност, структура, явление.

По-нататък детето се стимулира към извършване на аналитико-синтетична и творческа дейност, която му помага да открива зависимости и отношения, и по този начин да извършва определена систематизация на представи, впечатления и преживявания с по-висока степен на обобщеност.

Илюстративният материал

Той изпълнява няколко дидактически функции. С помощта на насочващи въпроси се *актуализира жизненият опит* на учениците. На тази основа се активизира тяхната *потребност от самореализация и общуване*. Стимулира се желанието на учениците да споделят свои впечатления, мисли, разсъждения и по този начин, обменяйки информация, да обогатяват индивидуалния си запас от знания.

В този процес винаги се разчита на *естетическото възприятие и на занимателния елемент*, винаги пораждащи детското удивление и други позитивни чувства и нагласи. По този начин се тушира строгият дидактизъм, типичен за подобен род произведения, и се акцентира върху *занимателното начало*, така необходимо за живота и обучението на детето в училище.

Илюстративният материал изпълнява и функцията на *сетивна опора* за систематизиране и затвърдяване на изградените представи и елементарни понятия, а също така за *образна опора* (графична, символична) за изпълнение на различни познавателни задачи.

Практическите задачи

Освен основния текст и илюстративния материал, които изпълняват вариативно-информационни функции в процеса на обучението, в учебника по роден край и в помощния дидактически материал е представена и цялостна система от практически задачи за самостоятелна работа (индивидуална или групова). Те са свързани пряко с логиката на познавателния процес и са подчинени на общите програмни цели:

1. **Задачи за актуализиране на жизнения опит;**

2. Задачи за осъществяване на аналитико-синтетична дейност в процеса на възприемане, осмисляне и затвърдяване на знанията:

- за сравнение, обобщение и абстрахиране на видови и родови белези;
- за систематизиране на изградени представи, впечатления и преживявания;
- за съотнасяне на водещи закономерности към процес или явление;
- за откриване на съзнателно допуснати несъответствия;

3. Задачи за прилагане на знанията в конкретни нови ситуации чрез насочване към дейности извън рамките на урока (наблюдение, разнообразна краеведска и природозащитна дейност и др.).

За изпълнението на различните видове задачи се предлагат вариативни възможности за работа: рисуване, оцветяване, попълване, свързване, маркиране, словесно описание, художествен прочит и др.

За бърза ориентация на децата в учебника присъстват символи-предписания (пиктограми): за разказване, за оцветяване, за свързване, за означаване.

Изпълнението на различните видове задачи е ориентирано към активиране на широкия пренос на знанията на децата и интегриране на знанията и уменията, формирани в часовете по другите учебни предмети. Учебният предмет роден край предлага големи възможности в този план.

Включването на учениците в различна по характер практическа дейност е насочено и към усвояване на основни информационни, когнитивни и организационни умения и навици за самостоятелна работа, както и работа в сътрудничество в малка или по-голяма група.

ФОРМИ, МЕТОДИ, ПОХВАТИ, СРЕДСТВА

Основно положение, което определя планирането и организирането на цялостната учебна работа с учебника, помощните дидактически средства, както и с учебно-нагледни средства, е *вариативността* – тоест не работа с учебника и помощните средства въобще, а пределно целенасочено обвързване на текстовия и илюстративния материал:

- с конкретните дадености на родното селище;
- с базисните знания на учениците, формирани в детската градина и в семейството;
- с индивидуалните възможности, потребности и интереси на отделните ученици;
- с конкретните условия.

Реализацията на всеки урок трябва да бъде свързана с тези дадености, за да се превърне в развиващ и формиращ фактор с ясна и ярна перспектива за детското развитие и пълноценната изява на всеки ученик.

Учебно-възпитателният процес по роден край се осъществява чрез урочни и неурочни форми на работа: *уроци за нови знания, уроци за обобщения и преговор, екскурзии и наблюдения*. Между тях съществува ярко изразена органична връзка, произтичаща от същността и задачите на учебния предмет роден край и спецификата на познавателните процеси при седемгодишните ученици.

Бедният им опит, ниската степен на развитие на познавателните процеси (възприятие, мислене, въображение, наблюдение) по най-категоричен начин определят *индуктивния и сетивния път на познанието* – от сетивното към логичес-

кото, от частното към общото при висока степен на онагледяване и гарантиране на дейността подход.

Педагогическото взаимодействие е насочено към развитие на интелекта и формиране на определени личностни качества, но винаги въз основа на целенасочено реализираната жива връзка със заобикалящата децата конкретна природна и обществена среда.

Водещи идеи при подбора на методите, формите и средствата в процеса на обучението трябва да бъдат *преодоляването на словесността* и свеждането до минимум на информационното тълкуване на реалните факти и явления, *създаването на условия за активно и действено осмисляне на природната и обществената среда*.

Организационни форми на обучението по роден край

Урокът по роден край

Урокът по роден край в 1. клас се характеризира с редица особености, които произтичат от целта и задачите на обучението и от логиката на познавателния процес при първокласниците. Като *основна организационна форма* на учебно-възпитателния процес урокът по роден край се конструира с помощта на *универсалните методи*: беседа, разказ, наблюдение, демонстрация, опитна работа и т. н. Но при този урок функционалните характеристики на методите носят свой специфичен облик, в който се отразяват няколко изходни позиции:

- подчертана действеност,
- игрова насоченост,
- смислово конкретизирано и непрекъснато акумулиране на ярки и непосредствени впечатления,
- овладяване на изследователски похвати в по-широк информационен спектър (проучване и систематизиране на факти и данни, прилагане на различни подходи за регистриране на конкретни изследователски резултати).

В процеса на обучение по роден край урокът е генетично обвързан с предварително или предстоящо наблюдение, екскурзия, опитно-изследователска дейност. Тази зависимост очертава една *тенденция за по-голяма самостоятелност и свобода при реализацията на учебните цели, подчинени на изискването за вариативност*, което произтича преди всичко от типичните особености на района, в който живее определеният контингент ученици и от техния жизнен опит.

Учителят задължително ще се стреми към постигане на заложените в програмата резултати, но те ще бъдат конкретизирани и уточнени в рамките на съществуващите условия и по този начин ще придобият относителна самостоятелност. В това отношение *учебникът по роден край служи само като опора и ориентир за работа по определените теми*. Професионалната компетентност на учителя и неговият творчески усет ще му позволят на конкретна основа (определен селищен район) да организира познавателната дейност на учениците, като разшири или редуцира в допустима степен предвидената информация.

Не бива да се забравя, че урокът по роден край изцяло е подчинен на водещата идея за приобщаване на учениците към родното място чрез неговото реално и действено опознаване. Затова първокласниците няма да изучават природата и обществената среда въобще, а природните дадености и спецификата на обществената среда на селището, в което живеят. Конкретните река, планина, растения и

обществен живот в него ще им послужат за натрупване на богат, но конкретен сетивен опит (ярки представи и образи), за формиране на по-обобщена представа за природата и обществото като цяло. Емоционално обогатените им впечатления ще се превърнат в основен източник за овладяване на закономерности и връзки. В различните райони на страната учениците ще бъдат запознавани със специфични природни дадености на мястото, в което живеят, ще се запознават с характерните за района промишлени и селскостопански обекти. *Такъв подход на организиране на учебно-възпитателния процес по роден край ще пресече пътя на умозрителните тълкувания и ще оптимизира процеса на формиране на верни и точни представи и понятия за човека, природата и обществото.*

Екскурзията

Като специфична организационна форма тя съчетава разнообразни изследователски задачи, свързани с непосредственото изучаване на обектите и явленията и със затвърдяването на вече усвоени знания за околната среда.

Обучението по роден край предвижда:

Екскурзии сред природата с цел натрупване на сетивен опит, необходим за усвояване и систематизиране на определен кръг от представи и впечатления. Тези екскурзии винаги се съчетават с игри на открито, като по този начин се постига и отморяващ ефект, стимулират се положителни чувства, формират се природозащитни навици и естетическо отношение към красотите на родния край.

Екскурзиите до селскостопански, промишлени и други производствени обекти са нужни за запознаване на учениците с характера и същността на различни производства, производствени процеси и видове професии, за формиране на положително отношение към труда на хората. При тяхното организиране положителен емоционален и възпитаващ ефект оказват срещите с представители на различни професии.

Екскурзиите до музеи и исторически обекти са свързани с получаването на необходими сведения за историческото минало на българския народ, обвързани тематично с официалните празници, предвидени за изучаване в 1. клас, и с културно-историческото наследство. Поради трудното усвояване на категорията „време“ при организирането им е важно умението на учителя предварително да заинтригува децата и да съсредоточи тяхното внимание върху най-съществени моменти, които ще се окажат надеждна опора в предстоящия процес на осмисляне на съдържанието на конкретния празник.

Осъществяването на педагогическите цели при провеждането на екскурзията зависи до голяма степен от нейната **предварителна подготовка**:

- своевременно запознаване на учителя с обекта на изучаване;
- уточняване на всички детайли, свързани с познавателната цел;
- осъществяване на предварителна беседа с учениците за събуждане на положително отношение към предстоящата дейност.

В зависимост от характера на екскурзията на учениците могат предварително да се поставят задачи с изследователски характер.

При провеждането на екскурзията от особено значение е пълноценното осъществяване на беседата. Във връзка с възрастовите особености на учениците тя трябва да им създава условия за пълноценно сетивно и естетическо възприемане като предпоставка за по-нататъшна целенасочена познавателна дейност.

Обикновено екскурзията служи за осъществяване на комплекс от задачи, свързани с обучението по други учебни дисциплини. Това обстоятелство прави

нейните познавателни функции много актуални. Разбира се, учителят не трябва да забравя подчертаното положително отношение на децата към екскурзията като възможност и за активно движение, игри и отдих, за неформално общуване с учителя и връстниците. Тя е и повод за спонтанно детско веселие и жизнерадост. Мъдрото отчитане и съвместяване на познавателните и релаксиращите функции на екскурзията я прави незаменима форма на обучение с положителни резултати за цялостното развитие на учениците.

Методи и похвати

Наблюдението

То се налага като основен метод и отправно начало в процеса на обучение по роден край. Чрез уметлото съчетаване на наблюдението с другите методи и похвати учим детето да открива и да прониква в света около себе си, да вижда, чувства и осъзнава неговите проявления. С помощта на емоционално наситеното наблюдение на действителността постигаме оптимално съчетаване на емоционалното и рационалното равнище в процеса на възприемане и тълкуване на фактите и явленията. Създават се реални предпоставки за натрупване и формиране на ярки и верни образи и представи. Възпитават се изследователски дух, стремеж към все по-задълбочено проникване в същността на явленията и изживяване на удовлетворение от достигнатото равнище на познание.

За да може наблюдението да изпълнява своите основни функции, е необходимо да се спазват редица *изисквания*, *отнасящи се до неговото планиране и реализиране*:

- отчитане на взаимната обвързаност: наблюдение–дидактическа цел–урок;
- предварително определяне на средствата и похватите за натрупване на необходимия сетивен материал и неговото използване като реална опора;
- ясно и точно определяне на задачите и мотивиране на учениците чрез очертаване на значимостта на данните, до които ще достигнат по време на наблюдението;
- осмисляне от учителя на насочващи въпроси и предлагане на адекватни дейности.

Ефективното осъществяване на наблюдението изисква предварително насочване на възприятията на учениците към най-съществените елементи на изучаваното явление, процес или обект. Това става чрез поставяне на проблемни и насочващи въпроси, които стимулират асоциативното и творческо мислене и предполагат реализиране на определени логически операции на умствената дейност: анализ, синтез, съпоставяне на наблюдаваните факти и данни, съотнасяне към сродни такива.

По време на наблюдението е много важно да се даде възможност на *всяко дете да изкаже своите мисли и впечатления от наблюдаваното*. Така ще се стигне до самостоятелното формиране на основните изводи, свързани с инвариантни характеристики и устойчиви закономерности. Ще се породят приятни чувства и ще се гарантира трайно съхранение на придобитите впечатления.

Друго важно изискване, свързано с провеждането на наблюдението, е формирането у учениците на умения да отразяват по различен начин и с помощта на разнообразни средства най-същественото, свързано с наблюдаваното, чрез рисунка, свързан текст (или само едно изречение), условно изображение, стихче,

символи. Това изискване е от съществено значение, защото на първо място стимулира мисловната дейност и логическата памет на учениците, като по вторичен път актуализира последователността в реализирането на познавателните процеси по време на наблюдението. Освен това своеобразната интерпретация на възприетата информация формира уменията да се наблюдава целенасочено, като се откроява най-същественото и значимото и се извеждат основни закономерности.

Както е известно, наблюденията могат да бъдат краткотрайни и по-продължителни.

За да се преодолеят фрагментарността и самоцелността при еднократните наблюдения, е необходимо те да се осъществяват комплексно, като интегрират различни задачи. Например едно отиване до близкия парк или гора може да обедини задачи, свързани с овладяване на знания и умения за безопасно движение и културно поведение на улицата, наблюдение на измененията в природата през пролетта, среща с първите прелетни птици, откриване на техните гласове, създаване на необходимия емоционален заряд за предстояща работа върху лирическо произведение по български език и литература, изучаване на пролетна песен и т. н.

Усвояването на учебното съдържание на някои от темите: „Как са устроени растенията“, „Какво е нужно на едно растение, за да порасне“ и др. изисква осъществяване на по-продължително по времетраене наблюдение, съчетано със самостоятелна опитна работа. Това е необходимо, за да се проследи цялостно развитието на едно явление, да се долови последователността в промените и представките, които го определят.

Такива по-продължителни наблюдения на даден процес изискват и специална подготовка, която се изразява в своевременно залагане на опити с активно участие и грижа на всички ученици, със системно регистриране и анализ на междинните и крайните резултати по достъпен за децата начин. Ангажираното участие на учениците в такава последователна дейност ги приобщава към осмислена опитна работа, повишава техния познавателен интерес, като ги прави преки участници в конкретна изследователска дейност.

Основен подход при провеждане на наблюдението като процес е **сравнението**.

Особено важно е усвояването на основния „алгоритъм“ на сравнението като логическа операция на мисловната дейност в началния курс, когато жизненият опит на децата е много беден, а възприятията им са неточни и фрагментарни. При работа с тази възрастова група учителят трябва да се опира на сравнението, да подтиква учениците към овладяването и прилагането му като основен подход в процеса на опознаване на обектите и предметите от заобикалящата ги действителност. Сравнението е свързано с извеждане на най-значимите и трайни характеристики на изучавания предмет (спрямо друг предмет), които изразяват неговата цялост и го определят като даденост. Много подходящи форми за сравнение в първи клас са:

- подвеждане под общ критерий (как се придвижват охлювът, врабчето, рибата, кокошката);
- проследяване развитието на предмета на наблюдение в различни условия (разлистване и цъфтеж на дървото, нарастване на плода, листопад);
- определяне на специфичните изменения на един предмет спрямо друг при различни условия и влияния (развитие на две растения – при светлина, без светлина; с вода, без вода; при нормална температура, без топлина).

Овладяването на сравнението от учениците като подход в процеса на познанието гарантира по-нататъшното диалектическо развитие на мисловните процеси.

Демонстрацията

Онагледяването с разнообразни **учебно-нагледни средства (УНС)** е друг основен метод в обучението по роден край, с помощта на който се осъществява възприемане и осмисляне на изучавани обекти, предмети и явления, но в повечето случаи по опосредстван път (чрез подходяща картина, диафилм, звукозапис и др.)

Учебно-нагледните средства са компонент от цялостния комплекс учебно-дидактически средства. Като цяло, в съчетание с учебника и живото слово на учителя, те играят неocenима роля в процеса на обучение по роден край за организиране и стимулиране на познавателната дейност на учениците.

При организиране на учебно-възпитателния процес нагледните материали могат да изпълняват следните **функции**:

- **Сетивна опора** за по-пълно и точно възприемане на околния свят, тъй като не всички явления и обекти в действителността могат да бъдат непосредствено наблюдавани. В тези случаи конкретните предмети, модели и изображения играят роля на основен опорен материал, с помощта на който учителят осъществява беседата и организира възприятията на учениците. За целта е необходимо *въпросите на учителя да са предварително обмислени, точни и кратки* и да насочват вниманието на учениците към вникване в същността на изучавания материал, към сравняване и съпоставяне с вече познати обекти и явления.

При работа с демонстративния материал, който служи за сетивна опора, *не бива да се игнорира съществуващият жизнен опит на учениците*. Много често възприемането на някой обект, предмет или явление предизвиква определени асоциации. У децата се появява желание да разкажат изживяната или прочетена случка. Активизира се тяхната потребност от самоизява (в случая словесна активност), чието реализиране гарантира по-съдържателно осмисляне на усвоените понятия. В процеса на познавателната дейност учениците от първи клас допускат грешки при обобщаването на изучавания материал. Най-типичните от тях са стесняване или разширяване на съдържанието на понятията, изказване на съждение не въз основа на съществен признак, а на разкъсани и несистематизирани жизнено впечатления. Това се дължи на липсата на установени критерии към различните явления от действителността и на избирателния характер на възприятията. Учениците възприемат многообразието на природата в зависимост от това как отделни дразнители действат върху вътрешната им личностна позиция. Дори и след живото съприкосновение с природата много често децата не са почувствали и осмислили наблюдаването и не са видели учебийни неща.

С помощта на нагледните материали, използвани като сетивна опора, *учителят може оптимално да организира и управлява възприятията*, като целенасочено разширява или ограничава входа на информацията и по този начин ангажира вниманието на учениците върху основните характеристики и взаимоотношения на изучаваните обекти. Това *подпомага целенасоченото възприемане на действителността и деактуализира присъствието на второстепенните детайли* от сетивния материал. Ученикът се ангажира в откриването на онези елементи и взаимовръзки, които за дадения момент са най-необходими и които ще послужат като първоначален тласък за осъществяването на по-нататъшния интелектуален процес.

Възможността чрез УНС да се организират и управляват възприятията на учениците се използва не само чрез възприемане на основните дадености и закономерности на различните явления и предмети в природата и заобикалящата ни действителност, но и при предстоящ анализ на научнопопулярно четиво и при

обобщаване и систематизиране на отделни представи и понятия. Характерът на предварителната организирана беседа и въпросите, свързани с нея, се обуславят от спецификата на предстоящата работа.

• **Опора на мисловната дейност** – за откриване на същностни връзки и взаимоотношения между отделните обекти, явления и техните елементи при формиране и уточняване на конкретни понятия, при решаване на текстови задачи и др. Тази функция дава възможност на учителя с помощта на условни модели (слухови и зрителни), които отразяват само някои съществени детайли от същността на даден предмет или явление, да *ориентира самостоятелната работа на учениците към възпроизвеждане на нови знания*, до които те стигат чрез аналитико-синтетична дейност. Когато нагледността се свежда до просто илюстриране и не ангажира с нищо мисълта на ученика, то директно възприеманите образи не оставят следа в съзнанието и не стимулират развитието на психическите му процеси.

Нагледният материал може да изиграе роля на опора за мисловната дейност на учениците не само чрез условността в изображението, но и чрез силата на художественото въздействие. Илюстрацията, демонстрацията на пейзаж, кадър от диафилм, съпътствани от предварителна беседа и насочващи въпроси, могат да стимулират самостоятелната творческа дейност.

Активизирането на мисловната дейност е свързано и с друга функция на учебно-нагледните средства – *поставянето на проблемни задачи*. Те могат да имат различен характер: откриване и доказване на закономерности, работа върху научнопопулярни четива, съставяне на описание по опорни елементи и др.

• **Емоционална нагласа** – подготвяне на учениците за предстоящата познавателна дейност, когато е необходимо формирането и развитието на нравствени и естетически потребности, чувства, понятия и оценки, възпитаване в грижовно отношение към околната среда и т. н. Естетически издържаната информация, поднесена чрез учебно-нагледните средства, оказва изключително силно въздействие върху емоционалната сфера на учениците. Психолозите подчертават пряката зависимост на умствената дейност от емоционалните преживявания. Положителното емоционално преживяване оказва благоприятно въздействие на всички психични процеси. Умереното спонтанно чувство благоприятства появата на вътрешна необходимост от обобщаване на социалния опит и знания и осигурява активното познавателно отношение на ученика. Едновременно с това се създава възможност за регулиране на потребността от експресивно общуване. Активната позиция на ученика към конкретния обект на познанието се пренася и върху собственото му поведение, което по-нататък може да претърпи качествени изменения.

• **Осъществяване на външна и вътрешна обратна връзка.** При самостоятелната работа с нагледния материал учителят получава информация за работата на ученика, упражнява *контрол* и своевременно го насочва към *анализ на допуснатите грешки*. От друга страна, опирайки се на нагледния материал, ученикът оглежда своята работа и извършва *самопроверка на собствената си познавателна дейност*. Това развива неговото умение за саморегулация и самоконтрол. Чувството на удовлетвореност от постигнатия положителен резултат активизира интереса към обучението.

• **Осъществяване на адаптивен диалог.** Тази функция, присъща на персоналният компютър, се осъществява с цел насочване и контролиране дейността на обучаваните в процеса на самостоятелно усвояване или затвърдяване на определено учебно съдържание. Диалогът се реализира с помощта на *програма*. Съобразно психическите особености на учениците от началната училищна възраст и техния беден жизнен опит възможността за осъществяване на диалог с персонал-

ния компютър може да се използва ограничено, предимно при затвърдяване на определен учебен материал.

• **Моделиране.** Това е друга изключително ценна функция на абстрактно-символичната нагледност, осъществявана чрез УНС, с помощта на която се оптимизира пътят на познанието. Чрез моделирането на обекти, предмети и отделни техни детайли и взаимовръзки учениците се учат да наблюдават, да извършват редица логически операции (анализ, синтез, сравнение, обобщение и др.). По този начин се формират точни и пълни представи и понятия.

В първи клас демонстрацията се използва предимно за актуализиране и затвърдяване на жизнен опит, на вече формирани представи и понятия, за осмисляне на закономерности и по-малко за акумулиране на сетивен опит.

Демонстрацията допълва наблюдението и дава възможност за по-нататъшна конкретизация, обогатяване и систематизиране на опита в хода на беседата.

Дидактическата целесъобразност на демонстрацията е в тясна зависимост от умението на учителя правилно да съчетава емоционалното с рационалното, да намира точната мяра и съотношение между словото и онагледяването, за да не се наруши логиката на познавателния процес, като се стигне до примитивизъм (претрупване с нагледни материали или излишество от словесни описания). И в двата случая се възпрепятства развитието на мисловната дейност на учениците.

Пълноценното осъществяване на демонстрацията е свързано с определени **изисквания**:

1. Осигуряване на оптимални условия за организиране на урока с помощта на УНС:

- проучване, подбор и подготовка на нагледния материал;
- предварително прогнозиране на развиващ ефект от прилагането на конкретното нагледно средство за отделните компоненти на познавателната дейност и за „зоната на близкото развитие на учениците“;
- отчитане на структурния характер на нагледната информация и съотнасянето ѝ към текста в учебника и другите пособия;
- отчитане на реалните дидактически възможности на отделните учебно-нагледни средства.

2. Осигуряване на последователност при работа с нагледните средства, като се отчита спецификата на познавателната дейност на учениците:

- от сетивното към абстрактното;
- от многостранна нагледност с участието на повече анализатори към по-условни изображения и сигнали;
- от простото към сложното.

3. Организиране на активно възприемане в неговата последователност:

- регулиране на участието на сензорните канали за целенасочено възприемане на определена информация;
- създаване на готовност у учениците (мотивиране на предстоящата дейност, ориентираща беседа и поставяне на целенасочени въпроси преди демонстрацията);
- осигуряване на цялостност и многообхватност.

4. Осигуряване на условия за активно усвояване:

- насочване на вниманието на учениците към съществените страни на изучаваните предмети, обекти и явления и откриване на зависимости и отношения между тях;

– преследване на оптимална мяра между сетивното и логичното (нагледния материал и словото на учителя, сетивните опори и аналитико-синтетичната дейност на учениците, количеството образи и текст);

– осъществяване на обратна връзка и своевременен контрол в процеса на усвояване и затвърдяване на учебното съдържание.

5. Техническо осигуряване на работа с нагледния материал:

– системно проверяване и поддържане на изправността на учебната техника; – осигуряване на условия за регулиране на светлината в класната стая.

Да се даде определен регламент за обема на нагледния материал в урока по роден край и да се определи строго структурата на неговото използване не е възможно, а не е и нужно. Всеки урок е специфична конкретна организационна форма за решаване на отделни задачи чрез усвояване на определено учебно съдържание, с конкретна възрастова група, при конкретни условия. Методиката на използване на УНС е обвързана пряко с тези дадености. Само дълбокото вникване в тях и съотнасянето им към информационно-дидактическите възможности на учебно-нагледните средства може да гарантира оптимални резултати.

Беседата

Беседата като метод в обучението по роден край може да се анализира на равнище *цялостна система от методи* (като равностоен елемент) и в същото време да ѝ се придава *относителна самостоятелност на определящ фактор*, като поема основни функции, гарантиращи целостта и ефективността на другите методи и похвати (наблюдение, демонстрация и др.).

Съобразно логиката на учебния предмет роден край и възрастовите особености на учениците в първи клас към беседата могат да се чертаят няколко основни *изисквания*:

– да бъде емоционална;

– да се опира на съществуващия опит на децата, като създава реални възможности за неговото систематизиране и обогатяване;

– въпросите да бъдат ясни и точни, да насочват учениците към задълбочена аналитико-синтетична дейност, да способстват формирането на наблюдателност, да създават потребност от нова информация.

Учителят трябва да отчита възможностите на беседата за развитието на свързаната реч, за формиране на умението ясно и точно да се изразява определена мисъл. За тази цел особено полезни са онези въпроси, които насочват съзнанието на децата към възприемане и осмисляне на главното в изучаваните обекти, явления, събития. Важно е също така всяко дете да бъде изслушано спокойно, търпеливо. Отговорите на отделните ученици да бъдат допълвани и коригирани от други ученици и по-рядко от учителя. Да се отделя специално време за *обобщаващи беседи*, които са чудесно средство за групиране на материала по теми и извеждане по самостоятелен път на основни изводи и оценъчни съждения от учениците.

Опитно-изследователската работа

Тя е специфичен метод в обучението по роден край и е изцяло обусловена от водещите цели и задачи, заложили в учебната документация. Логиката на учебното познание изисква осъществяване на *диалектическо единство между предметно-образното и абстрактно-логическото* в хода на възприемането, осмислянето и затвърдяването на учебното съдържание. Реален израз на този синтез в обучението по роден край се постига в по-голяма степен чрез активното участие

на учениците в конкретна опитно-изследователска дейност. Такава дейност може да послужи като *източник на знания*, като изходна опора за опознаване на някои природни дадености и извеждане (с помощта на учителя) на основните закономерности. От друга страна, опитно-изследователската дейност може да се осъществи с *цел прилагане на вече усвоените знания и умения*, като по този начин се постига трайно овладяване на придобитото чрез целенасочена и осмислена практическа дейност, в която активната позиция принадлежи на учениците.

В процеса на експерименталната дейност беседата трябва да бъде осъществена чрез няколко основни въпроса, третиращи същността на явлениято, неговите основни признаци, причините за различните отклонения, връзките и зависимостите между обуславящите фактори, преоткриване на елементи от изучаваното явление в реалните проявления на природата. Не бива да се забравя, че опитът е основата, която обединява действителните възприятия на учениците със сложна мисловна дейност, за да се стигне до формиране на верни, пълни и точни представи и понятия. Ето защо от особено значение в процеса на опитната работа е *поетапно регистриране и обобщаване* на най-съществените резултати и изводи.

Във връзка с ограничения обем от знания и умения и необходимостта от постоянно натрупване на сетивни и „живи“ образи и впечатления в първи клас е много полезно обособяването на жив природен кът, предимно от стайни растения. Чрез всекидневните грижи за тях и наблюдението на тяхното развитие у учениците целенасочено се формират не само верни знания, но и екологична култура.

Играта

С помощта на игрите в обучението по роден край се създават условия за активно обогатяване и систематизиране на цялостна система от формирани представи и понятия за природната и обществената среда.

При включване на децата в игрова ситуация се стимулират техните положителни чувства и познавателна активност. По нестандартен път, често съчетан със съревнователен елемент, учениците дават спонтанен израз на своите знания и активно ги затвърдяват в нова ситуация.

Повишената емоционалност, съчетана с потребността от самоизява, активизира психичните процеси (мислене, въображение, наблюдение) на учениците и осигурява правилното решаване на сложни задачи.

Играта в обучението по роден край се явява за учениците и средство за експресивно общуване, възможност за свободно изразяване на собствена позиция.

В обучението по роден край могат да се осъществяват както *творчески*, така и *дидактически* игри. Чрез творческите игри, които се препоръчват за темите „Моят детски свят“ и „България – моята родина“, учениците се поставят в ситуация на свободен и спонтанен избор на собствено поведение, което по директен път изразява и личното разбиране на всяко дете за света около него, неговите желания и мечти. Освен това го насочва и към усвояване на значим социален опит.

Независимо от факта, че творческата игра се осъществява на пръв поглед произволно (защото липсват строги правила и играещите се включват спонтанно, като реализират до голяма степен собственото си „аз“), играта е много сериозна дейност, която дава възможност по необичаен, но много естествен и природосъобразен път ученикът да усвои по-вярно и точно това, което е изучавал, да прояви елементи на творчество при разиграване на жизнени ситуации, да се убеди в истинността и потребността от някои норми на поведение, да обмени информация и наред с всичко това да изживее удовлетворение и радост.

За дидактическите игри е характерно наличието на дидактическа *цел*, *игрова задача*, категорично определени дидактически *правила* и *игрови действия*. Реализирането на дидактическата игра предполага наличие на определен кръг от знания и умения и включването на тези знания и умения в целенасочена умствена дейност. Особеното при изпълнението на дидактическата цел е разгръщането на познавателните действия в емоционално наситена игрова ситуация. Това създава реална възможност за постепенен преход от произволна към непроизволна дейност.

МЕТОДИЧЕСКИ АПАРАТ ЗА КОНСТРУИРАНЕ НА ТЕМИТЕ В КНИГАТА ЗА УЧИТЕЛЯ

Методическият апарат се подчинява на логиката на подбора и структурата на учебното съдържание. Чрез типова матрица са представени примерните разработки на всяка отделна тема. Изведени са няколко основни акценти, изграждащи цялостната последователност при разработването на методичните единици:

- **Задачи.** Те маркират основния кръг от *прогнозирани резултати*: впечатления, преживявания, образи, представи и начални понятия за изучаваните предмети, обекти, явления, с които децата се запознават;

- **Основни сведения.** Тук се посочват основните *информационни ядра*, които трябва да станат достояние на децата. По този начин се предотвратява евентуалното претоварване на учениците с излишни факти и данни;

- **Основни термини и представи.** Те също играят ролята на *информационен ориентир* за изграждане на достъпен и разбираем за децата терминологичен апарат, като очертават основните насоки за неговото уточняване;

- **Методи, похвати, примерни въпроси.** Те носят специфична определеност, свързана с конкретното учебно съдържание. Тук е заложена идеята да се помогне на учителя да усети и обхване в съдържателна обвързаност водещите *образователни цели и пътищата за тяхното осъществяване*. Дадените предложения са проникнати от авторовото разбиране, затова имат характера единствено на ориентир и в никакъв случай не изискват от учителя чиста репродуктивност. По-скоро могат да станат повод за възникване на нови идеи, подчинени на конкретните условия, при които учителят работи;

- **Дейности.** При тяхното представяне се очертават два аспекта: дейности, произтичащи от учебното съдържание и допълнителния материал, и дейности, насочени към възможна творческа проява на учител и ученици съобразно конкретните възможности, които предлагат родното място, потребностите, интересите и възможностите на отделните деца;

- **Учебно-нагледни и други помощни средства.** Те имат насочващ и препоръчителен характер с оглед преследваните образователни цели.

ПРИМЕРНИ МЕТОДИЧЕСКИ РАЗРАБОТКИ НА ТЕМИТЕ ОТ УЧЕБНИКА

I раздел МОЯТ ДЕТСКИ СВЯТ

Тема: МОЕТО СЕМЕЙСТВО

Задачи:

Да се изгради представа за значението на семейството.

Да изброяват членовете на своето семейство и да определят техните роли и отговорности.

Да се стимулират уважение и почит към възрастните родители – баба и дядо.

Да се формира чувство за отговорност, свързана с изпълнението на поставените задачи.

Основни сведения:

Мама, татко и децата са едно семейство. Всички членове на семейството вземат участие в живота на семейството. Всички в семейството си помагат в трудни моменти. Добрите взаимоотношения създават уют в семейството; Има семейства с повече и с по-малко членове.

Основни термини, представи:

Семейство; Родители; Членове на семейството; Домашно огнище; Домашен уют; Добри взаимоотношения; Отговорности на членовете на семейството.

Методи, похвати, примерни въпроси:

Наблюдение и беседа върху илюстративния материал в учебника.

Беседа върху взаимоотношенията и преживяванията на различни моменти от живота в семейството на ученика.

Как вие помагате у дома – при почистване, при пазаруване, при отглеждането на по-малките си братчета или сестричета?

Кои моменти от живота на вашето семейство най-много ви вълнуват?

Изброй членовете на твоето семейство.

Дейности:

Участие в почистването на жилището, в което живее ученикът.

Поддържане на чистота и ред на работното място, като ученикът се приучи сам да го подрежда.

Разиграване на игрови ситуации от типа „Мога сам да подреждам масата за закуска“.

Тема: „С моите цветни моливчета ще нарисувам момент от живота на моето семейство“.

Учебно-нагледни и други помощни средства:

Използване на илюстративния материал в учебника и на сюжетни картини.

Разкази и стихове за обичта към домашното огнище.

Самостоятелна работа с помощния дидактически материал.

Тема: НАШЕТО УЧИЛИЩЕ (2 учебни часа)

Задачи:

Подпомагане на детето при усвояване на новата социална роля – ученик.
Запознаване с обстановката в училище – класна стая, коридор, училищен двор, библиотека, бюфет, стол, компютърна зала и др.
Формиране на навици за опазване на училищната среда.

Основни сведения:

В училището учим и играем, работим и празнуваме заедно;
Грижим се за класната стая, за училищния двор, за да ни бъде чисто и уютно;
Помагаме си в трудни моменти. Всички сме добри приятели;
Моят път до училище;
Нашето училище носи името на ...

Основни термини, представи:

Училище, класна стая, учител, съученик, училищни задължения;
Училищен персонал: директор, зам.-директор, библиотекар, чистачка и охрана към училището.
Урок, учебен час, междучасие.

Методи, похвати, примерни въпроси:

Наблюдение на обектите в училище.
Стимулираща беседа.
Анализиране на типични елементи от обстановката в училище и училищния живот; общуване между децата.
Разглеждане на илюстрации и работа с учебника.

Дейности:

Почистване на класната стая и училищния двор;
Изграждане на живи кътове и полагане грижи за тях;
Украсяване на класната стая;
Разиграване на игрови ситуации, свързани с взаимоотношенията в училище;
Рисуване на моменти от училищния живот.

Учебно-нагледни и други помощни средства:

Използване на картини, диапозитиви, илюстрации в учебника, художествени текстове – песни, стихове за училището и за отношенията между децата.
Работа с помощния дидактически материал.

Тема: ДНЕВЕН РЕЖИМ

Задачи:

Запознаване с дневния режим на ученика и ползата от него.
Чрез спазване на дневния режим да се научат да познават часовника.
Формиране на убеденост, че дневният режим осигурява здравословен живот и ред в деня.

Основни сведения:

Когато се планира времето през деня, ученикът ще има време за изпълнение на учебните си задължения, за игри, забавления, четене на книги, гледане на телевизия и достатъчно време за сън.

Възрастните също разпределят времето си за деня.
Дневният режим осигурява здравословен живот.

Основни термини, представи:

Дневен режим;
Разпределение на времето;
Часовник;
Здравословен живот.

Методи, похвати, примерни въпроси:

Беседа върху илюстративния материал в учебника.
Използване на лични мнения и впечатления на учениците.
Защо трябва да се спазва дневният режим? Каква е ползата от него?
Работа с илюстративен материал.

Дейности:

С помощта на родител всеки ученик да изработи дневен режим, който да е закачен на работното му място.
Разиграване на моменти от работния ден с използване на стенен часовник.
Изработване на часовник съвместно със заниманията по ръчен труд.

Учебно-нагледни и други помощни средства:

Табло с илюстративен материал, който да показва моменти от дневния режим.
Използване на стенен часовник.
Работа с помощния дидактически материал.

Тема: НАШАТА УЛИЦА

Задачи:

Разкриване ролята на улицата като среда за общуване между хората.
Формиране на хигиенни навици във връзка с опазване чистотата на улицата.
Изясняване на опасностите, които крие улицата за здравето и живота на хората (най-вече на децата).

Основни сведения:

Част от нашето всекидневие минава на улицата.
На улицата има различни сгради – къщи, магазини, училища, сладкарници и др. Те са свързани с различните потребности на човека.
По уличното платно се движат превозните средства, а по тротоарите – хората.
Трябва да се грижим за чистотата на нашата улица, това е свързано с опазването на здравето ни.
Улицата крие опасности за хората и здравето и живота ни. Можем да се предпазим от тях, като спазваме правилата на уличното движение.

Основни термини, представи:

Улица; адрес;
Улично движение;
тротоар и улично платно;
светофар; регулировчик; пътни знаци;
пешеходна пътека.

Методи, похвати, примерни въпроси:

Разказ за въвеждане в темата.

Беседа – примерни въпроси:

Как се нарича вашата улица?

Посочете най-забележителните места по вашата улица. (Отговорът на този въпрос изисква предварително поставяне на задача за наблюдение обектите на улицата.)

Защо и как трябва да се грижим за чистотата на нашата улица?

Какво не ви харесва в постъпката на това дете (въз основа на наблюдение на илюстрацията за неправилно поведение)?

За какво служи уличният светофар?

Кои пътни знаци познавате?

Преценете кой спазва правилата на уличното движение и кой – не (въз основа на наблюдение на илюстрациите в учебника).

Дейности:

Наблюдение на улицата.

Активно участие в беседата. Споделяне на лични впечатления въз основа на наблюдение на уличното движение.

Работа с нагледни материали в учебника и приложението.

Игрови ситуации, свързани с поведението на улицата.

Учебно-нагледни и други помощни средства:

Илюстрациите в учебника.

Табла за пътните знаци и правилата за уличното движение.

Прожектиране на диапозитиви.

Тема: ТРУДЪТ НА ХОРАТА

Задачи:

Да се запознаят с най-популярните професии.

Да вникнат в тяхната социална значимост.

Да се формират представи за професии, типични за родния край.

Да се пробуди адекватно отношение към труда, свързан с различните професии.

Основни сведения:

Без труда на хората животът е немислим.

Хората имат различни професии.

Всяка професия е необходима и достойна за уважение, защото носи полза за всички.

Основни термини и представи:

Труд;

Професия;

видове професии.

Методи, похвати, примерни въпроси:

Урокът може да се осъществи след проведено наблюдение (магазин, превозно средство, занаятчийско ателие, ферма...).

Чрез насочващи въпроси децата разглеждат илюстрациите в учебника, представя-

щи различни професии. Следва коментар за други професии, известни на децата. Говори се и за професиите на родителите.

Защо хората се трудят? Нека за миг да си представим, че всички спрат да работят: Пекарят не пече хляб. Влаковете, трамваите, автобусите спират. Лекарите не лекуват болните... Какво ще се случи?

Какви професии познавате извън показаните в учебника?

Коя е най-полезната професия? (Този въпрос е провокативен и има за цел децата по естествен начин, след обсъждане сами да дойдат до извода, че всички професии са полезни и нужни).

Сеещате ли се за професии, свързани с прояви на героизъм?

Дейности:

Работа с учебника.

Съотнасяне на отделни детайли от конкретни действия към други по-типични признаци (обстановка от работна среда към основен представител на професионална дейност).

Оцветяване на думата „Благодаря“.

Провеждане на игра „Кой съм аз“. Едно дете прави описание на професия, другите деца отгатват коя е тя.

Работа с помощния дидактически материал.

Учебно-нагледни и други помощни средства:

Предметни и сюжетни картини;

Снимков материал, изобразяващ видове професии и ситуации, свързани с тях;

Помощният дидактически материал.

II раздел

ДА РАСТЕМ ЗДРАВИ И СИЛНИ

Тема: НАШАТА ХРАНА

Задачи:

Да се разкрие в най-общ план ролята на храната за здравето на човека.

Да се изградят представи за видовете храни: плодове и зеленчуци, хляб и хлебни изделия, месо и месни продукти, мляко и млечни продукти, захарни продукти.

Да се систематизират и обогатят представите за основните правила за хранене.

Основни сведения:

За да сме здрави и силни, трябва да се храним пълноценно. Плодовете и зеленчуците съдържат много витамини, които са изключително полезни за здравето на човека. За да получаваме различни витамини и други хранителни вещества, трябва да ядем разнообразна храна – плодове, зеленчуци, хляб и хлебни изделия, млечни продукти, захарни изделия. Да не прекаляваме със захарта.

При хранене е необходимо да спазваме определени правила:

- правилно да използваме приборите;
- да се храним изправени с прибрани лакти;
- да ползваме салфетка за изтриване на устата и ръцете;
- да не говорим по време на хранене;
- да не ядем едновременно топло и студено;
- да пазим зъбите;
- да не забравяме хигиенните навици.

Основни термини и представи:

Храна; разнообразна храна; плодове; зеленчуци; хлебни изделия, млечни продукти; месни продукти; захарни продукти, правилно хранене, правила за хранене, витамини.

Храната дава сила.

Без храна човек умира.

Методи, похвати, примерни въпроси:

Чрез беседа се актуализират знанията на децата. Обогатяват се техните представи за видовете храни и тяхната роля за здравето на човека.

Защо човек се храни? Какво дава храната на човешкото тяло (сила, енергия, жизненост, устойчивост)? Защо храната трябва да бъде разнообразна? Коя е любимата ви храна? Кои правила трябва да спазваме, когато се храним (да не бързаме, да сме седнали удобно, да не говорим, да сдъвкваме добре храната, да пазим зъбите си)?

Дейности:

Съставяне на меню под формата на игра;

Правилно подреждане на прибори за хранене и овладяване на правилна стойка при хранене;

Класифициране на видове храна;

Отдиференциране на правилно и неправилно хранене чрез съотнасяне на илюстрации.

Работа с помощния дидактически материал.

Учебно-нагледни и други помощни средства:

Илюстрациите от учебника, пластмасови прибори за хранене.

Тема: ЗДРАВЕТО – НАЙ-ГОЛЯМОТО БОГАТСТВО

Задачи:

Изграждане на хигиенни навици у децата.

Мотивиране на децата да се грижат за своето здраве.

Разкриване на връзката между хигиенните навици и здравето.

Основни сведения:

Здравето е най-голямото богатство.

Чистотата е здраве. Лошата хигиена е причина за много болести: грип, жълтеница, дизентерия, глисти, кариес и т. н.

При пране, изчеткване и гладене на дрехите се унищожават и причинителите на болести – някои видове микроби и паразити.

Основни термини и представи:

Чистота, хигиена, здраве, болест, микроби, паразити, кариес.

Методи, похвати, примерни въпроси:

Чрез беседа се стимулира самоизявата на децата да споделят личен опит, ситуации, преживявания в тяхното обкръжение.

Игрови ситуации, насочващи към специфични закономерности и отношения: връзката чистота – болест; болест – болка.

*Защо трябва да поддържаме тялото си чисто?
Избройте предмети, с които поддържаме личната си хигиена.
Кога отиваме при лекар?
Какво изпитвате, когато сте болни?*

Дейности:

Работа с учебника.

Използване на илюстрации, текст, решаване на картинни ребуси и др.

Конструиране на игрови ситуации, ориентирани към формиране на хигиенни навици.

Самостоятелна и групова работа.

Работа с помощния дидактически материал.

Учебно-нагледни и други помощни средства:

Художествен текст, илюстрация, диапозитиви, здравни листовки (разглеждане и сортиране), гледане на филм.

III раздел

БЪЛГАРИЯ – МОЯТА РОДИНА

Тема: МОЯТ РОДЕН КРАЙ

Задачи:

Изясняване съдържанието на понятието роден край.

Формиране на привързаност и обич към родния дом, родното селище и родната страна.

Стимулиране на емоционални чувства и настроения.

Основни сведения:

Всеки човек има свой роден дом, свое родно селище, своя родина.

Родното селище се отличава със свои забележителности: природа, поминък, исторически места и др.

Трябва добре да познаваме своето родно селище, да го обичаме, да се грижим за него.

Родина е страната, в която сме родени, откъдето произхожда родът ни и в която живеем. Тя обхваща всички наши градове и села. Ако пътуваме по-често, ще опознаем добре и своята родина.

Основни термини, представи:

Род,

роден дом,

родно селище,

роден край,

родина.

Методи, похвати, примерни въпроси:

Беседа, която да стимулира у децата активност при споделянето на личен опит и преживявания във връзка с темата.

Примерни въпроси: *Какво означава думата род? Какво разбираме под роден*

дом? Кое място наричаме родно селище? Разкажете с какво е забележително вашето родно селище. (Забележка: На въпроса се отговаря след предварително поставена задача за наблюдение.) Знаете ли кое е родното място на вашите родители? А къде са родени вашите баба и дядо?

Дейности:

Работа с илюстрациите в учебника, съчетана с анализ на включените стихчета.
Събирателска дейност, картички и снимки от различни наши селища, правене на табла и изписване на името на България.
Работа с помощния дидактически материал.

Учебно-нагледни и други помощни средства:

Нагледните материали в учебника и извън него.
Прожекции с епидиаскоп.
Художествени текстове и песни, посветени на родния дом, родното селище, родината.

Тема: ПРИРОДАТА В МОЯ РОДЕН КРАЙ

Задачи:

Обогатяване на представите и началните знания за природата в родния край.
Формиране на първоначални представи за връзката между организъм и среда.
Провокиране на екологично мислене и мотивиране на природозащитни навици.
Понятието природа се обогатява и изпълва със съдържание.

Основни сведения:

Учениците обогатяват жизнените си представи за географски релеф. Различават земните форми – планина, водоем (река, езеро, блато, море).
Учениците се научават да конкретизират релефа на родния край. Запознават се с обитателите на различните местообитания и установяват най-общите им белези и различия.
Учениците се запознават с някои от най-често срещаните растения в района и ги групират като дървета, храсти и треви.
Учебният материал позволява групиране на животните като бозайници, птици, влечуги, насекоми и др.

Основни термини, представи:

Планина, равнина, водоем (река, езеро, блато, море).
Групи растения и животни с общи белези.
Природа.

Методи, похвати, примерни въпроси:

Чрез беседа, демонстрации, групови и самостоятелни наблюдения сред природата, опити, решаване на игрословици (за повторение и обратна връзка) целим стимулиране на познавателните интереси и действия, свързани с изучаване и пазене на природата.

Въпросите в урока целят оживяване на минал опит, възможности за сравнение и съпоставяне, което създава условия за събеседване.

Има ли планини в нашия роден край?

Коя река тече през нашия роден край?

Били ли сте на море?

Дейности:

Работа с учебника, като се спираме на илюстрациите и текста в него.

Решаване на игрословици и тестове.

Излети сред природата за наблюдения и събиране на природни материали, свързани с учебното съдържание.

Работа с помощния дидактически материал.

Учебно-нагледни и други помощни средства:

Художествени текстове, илюстрации, диапозитиви, фотоси, видеофилми.

Тема: ДА ПАЗИМ ОКОЛНАТА СРЕДА

Задачи:

Изграждане на навици за опазване на околната среда.

Мотивация на децата да поддържат и пазят чистотата на своята околна среда.

Основни сведения:

Замърсяването на околната среда е резултат от дейността на човека.

Негова е грижата да я опазва.

Видове замърсявания на въздуха, които могат да се установят в житейската практика на децата: шум, прах, миризми, произвеждани от превозни средства.

Ролята на растенията като прахоуловители и шумозаглушители.

Твърдите отпадъци замърсяват почвата. Времето на разграждането им е различно. Разделно събиране на отпадъци и тяхното рециклиране.

Основни термини, представи:

Околна среда, въздух, почви, отпадъци, замърсители, природозащитен знак, прахоуловителна роля на растенията.

Методи, похвати, примерни въпроси:

Наблюдения за установяване замърсяване на околната среда в района на училището.

Замърсяване на въздуха с прах, изгорели газове от автомобили, шум.

Работа с учебник при воденето на беседа.

Сравнение на наблюденията с данните от учебника, предложени в илюстрации и картинни тестове.

Игрови прийоми за сравнение и съотнасяне.

Въпроси: *Какво е значението на крайпътните дървета и храсти?*

Как може да докажем, че въздухът е навсякъде около нас?

Да докажем, че белите ни дробове са изпълнени с въздух!

Кои видове отпадъци се разграждат най-бързо?

Дейности:

Работа с учебника.

Наблюдения, при които се установява времето, необходимо да се покрият с прах растения, поставени при различни условия на запрашеност.

Участие в засаждане на растения и грижи за тях.

Работа с помощния дидактически материал.

Учебно-нагледни и други помощни средства:

Илюстрации от учебника, диапозитиви, филми.

Тема: КАК СА УСТРОЕНИ РАСТЕНИЯТА

Задачи:

Насочваме интересите на учениците към изучаване на растенията. Формиране на представи за устройството на растенията и техните органи.

Растителни органи – корен, стъбло, лист, цвят, семе и плод.

Основни функции на растителните органи.

Основни сведения:

Запознаване с наземните и подземните части на растенията.

Изучаване названията на съответните органи и елементарните им функции.

Растенията се нуждаят от храна, вода и светлина, за да растат и се развиват. Растенията са живи същества!

Коренът прикрепва растението, приема вода и хранителни вещества от почвата.

Стъблото дава опора на растението, носи пъпките, листата, цветовете и плодовете. Провежда водата и хранителните вещества от корена към листата и от листата към останалите органи на растението.

Листата са мястото, в което се образуват хранителните вещества, необходими за растежа и развитието на растението. Образоването им става под въздействието на светлината. При този процес се отделя кислород, без който животът на планетата ни е невъзможен.

Цвят, плод, семе – разясненията се правят върху илюстрациите в учебника.

Основни термини, представи:

Растение, корен, стъбло, лист, плод, семе, цвят.

Размножение на растенията и участието на цвета, плода и семето в него.

Хранителни вещества от почвата и въздуха.

Методи, похвати, примерни въпроси:

Беседа с онагледяване.

Групова и индивидуална опитна работа.

Сравнение и използване на минал опит.

Коя част на растението му служи за опора?

С коя част се прикрепват растенията?

За какво служат семената?

За какво са необходими листата в живота на растенията?

Дейности:

Съпоставяне на текст и означения в урока при работа с учебника.

Самостоятелна работа с растения – наблюдение на заложили опити.

Залагане на опити в домашна обстановка и наблюдения върху промени, които настъпват в обезлистени растения.

Работа с помощния дидактически материал.

Учебно-нагледни и други помощни средства:

Илюстрации, живи растения, плодове, семена, диафилми и др.

Тема: КАКВО Е НЕУЖНО НА ЕДНО РАСТЕНИЕ, ЗА ДА ПОРАСНЕ

Задачи:

Изграждане на представа за същността на растенията.

Създаване на умения за работа с илюстративен материал.

Основни сведения:

Резултатите от опитите и наблюденията, описани в учебника, водят до необходимите изводи, че за своето развитие растенията се нуждаят от определени условия – почва, вода, светлина, въздух.

Растенията са живи същества.

Трябва да се грижим за тях и да ги опазваме.

Основни термини, представи:

Опит,

условия за живот,

поникване,

растеж,

увяхване.

Методи, похвати, примерни въпроси:

Методите, използвани в урока, са експеримент и наблюдение.

Децата се научават да сравняват и правят изводи, като използват минал опит.

Какво става със семената при липса на вода?

Ако не поливаме растението, то...?

Откъде взема своята храна растението?

Могат ли растенията да живеят на тъмно?

Дейности:

Работа с учебника,

опити и наблюдения

решаване на тест.

Работа с помощния дидактически материал.

Учебно-нагледни и други помощни средства:

Илюстрации от учебника.

Залагане и отчитане на опити за покълване, поникване и растеж на растенията.

Тема: ДОМАШНИ ЖИВОТНИ

Задачи:

Разграничаване на диви и домашни животни на базата на изученото за дивите животни в предходните теми, където те се разглеждат в естествената им среда.

Систематизиране и обогатяване на знанията за домашните животни и значението им за човека.

Стимулиране на интереси към животновъдството, поощряване на любовта към животните.

Основни сведения:

Запознаване с различни видове домашни животни и техните малки. Достигане до извод, че домашните животни ни хранят и обличат от древни времена. Първобитният човек е опитомил някои видове диви животни – от тях се получават нови породи домашни животни.

Първото опитомено животно е кучето, последен е опитомен конят.

Основни термини, представи:

Домашни животни, диви животни, млечни произведения, месни произведения, ко-

жи, породи, помещения за отглеждане на домашни животни (обор, кошара, зайчарник, птичарник). Название на малките на домашните животни – агне, яре, теле, пиле и др.

Методи, похвати, примерни въпроси:

Чрез беседи, въпроси, игрови ситуации се стимулира споделяне на личен опит, свързан с темата.

Събужда се интерес към биологията и поведението на домашните животни, желание да ги отглеждат и опознават.

Използва се подходът на сравнение с дивите животни.

Актуализират се представите за познатите диви животни.

Кои домашни животни сте наблюдавали?

От какво се получава коприната? А медът?

Какви породи кучета познавате?

Дейности:

Работа с учебника.

Използване на илюстрации, игрови прийоми, художествени текстове като опора при водене на беседата.

Наблюдения над домашни животни по време на излети и посещения. Групови и самостоятелни наблюдения в лично стопанство.

Игри за диференциране на домашни и диви животни.

Работа с допълнителния дидактически материал.

Учебно-нагледни и други помощни средства:

Илюстрации, наблюдения на живо, филми, предметни картини на различни видове домашни животни.

Тема: ЕСЕН

Задачи:

Систематизиране и обогатяване представите на децата за годишното време чрез разкриване на промените в живата и неживата природа; трудът на хората.

Акцентиране върху грижата на хората за зимуващите птици.

Въвеждане на условните знаци за обозначаване на промените във времето.

Формиране на естетически чувства и представи, свързани с красотата и богатството на природата в родния край.

Основни сведения:

Есента е едно от четирите годишни времена.

През есента природата се променя. Зреят последните плодове. Листата на дърветата се обагрят в разнообразни тонове.

Стопаните прибират реколтата и орат земята за есенните посеви. Домакините правят зимнина.

Прелетните птици отлитат на юг.

Животните се приготвят за зимуване.

Става по-студено, духат ветрове, ваят дъждове.

Основни термини, представи:

Годишни времена, промяна на времето, плодородна есен, есенна оран, красива природа.

Методи, похвати, примерни въпроси:

Преди провеждането на урока задължително се прави наблюдение в близкия парк, гора, нива. Вниманието се съсредоточава върху типичните промени в живата и неживата природа, както и върху труда на хората, тяхното облекло.

Какво е времето през есента в сравнение с това през лятото?

Къде отлитат птиците и защо?

Как се променят дърветата? (Обръща се внимание върху вечната зеленина на иглолистните растения).

Открийте броя на различните цветове, които откривате върху есенните листа. Въвеждат се и се коментират условните знаци за обозначаване на времето.

Дейности:

Осъществяват се интензивни междупредметни връзки чрез дейности с други учебни предмети: домашен бит и техника, изобразително изкуство, математика, български език.

Събират се кестени, жълъди, листа.

Оцветяване на есенен килим, след като е коментирано богатството от есенни багри. Класифициране на елементи от природата по признаци.

Може да се изготви голямо есенно табло за отбелязване на промените във времето. Таблото ще послужи като сетивна опора при обобщителния урок за годишните времена.

Слушане на подходяща музика, четене на художествени четива.

Работа с допълнителния дидактически материал.

Учебно-нагледни и други помощни средства:

Есенни листа, произведения на изкуството, пейзажи, записи на музика, разкази и стихове за есента.

Тема: ЗИМА

Задачи:

Познания за зимата като метеорологично явление и един от четирите сезона.

Стимулиране сетивността на децата, като се спираме на житейския им опит.

Поощряване на участието им в зимни игри и спортове.

Основни сведения:

Зимата и нейните характеристики като един от четирите сезона.

Метеорологични промени.

Времетраене на слънчевото греене и неговата сила.

Вид на валежите. Температура на въздуха.

Промени в растенията и поведението на животните.

Зимни празници.

Зимни спортове, опасности, тяхното предотвратяване, зимно спасяване.

Основни термини и представи:

Сезон, годишно време, валеж, сняг, лед, мъгли, скреж, студ.

Методи, похвати, примерни въпроси:

Чрез беседа и работа с учебника стимулираме самоизявата на децата. Те споделят личен опит, свързан с темата.

В игрови ситуации обогатяват знанията си.

*Какви валежи падат през зимата?
Кои дървета остават с листа през зимата?
Какви зимни спортове познавате?
Какви опасности ни грозят през зимата?
Кои животни спят зимен сън?*

Дейности:

Работа с учебника, илюстрациите, задачите в картини, предвидени в урока.
Наблюдения в природата.
Работа с природния календар.
Работа с помощния дидактически материал.

Учебно-нагледни и други помощни средства:

Художествени текстове, задачи за наблюдения, илюстрации.

Тема: ПРОЛЕТ

Задачи:

Обогатяване представите на учениците за промените в природата през пролетта. На базата на наблюдение и аналитико-синтетична дейност извеждане на основните характеристики на годишното време пролет. Проследява се промяната в природата и труда на хората;
Стимулиране на екологичното отношение към природата в родния край.

Основни сведения:

Пролетта е преходът от зимата към лятото.
През пролетта природата се събужда, завръщат се прелетните птици. На полето започва пролетната оран. Времето се затопля. Снеговете се топят.
На 1 март се кичим с мартеници и си пожелаваме радост и здраве. Тогава цъфтят предвестниците на пролетта – кокичето и минзухарът.
Основната информация се ориентира около промените във времето, поведението на животните и птиците, труда на хората.

Основни термини, представи:

Пролет, затопляне на времето, пробуждане на природата, поведение на птиците и животните, трудът на хората.

Методи, похвати, примерни въпроси:

След наблюдение се осъществява беседа, насочена към разкриване на същностните характеристики на годишното време пролет.

Чрез сравнение, съотнасяне и обобщение се описват различията между пролетта и зимата.

Какви промени настъпват във времето през пролетта?

Какво се променя в поведението на птиците и животните?

Какво се случва на полето?

Дейности:

наблюдение;
оцветяване;
работа с допълнителния дидактически материал.

Учебно-нагледни и други помощни средства:

Илюстрациите в учебника, цветно табло с типичен пролетен пейзаж, предметни картини.

Тема: ЛЯТО

Задачи:

Запознаване с особеностите на лятото като годишно време.

Да се изясни характерът на труда на хората на полето през лятото.

Да се изясни защо лятото е най-подходящият сезон за укрепване на здравето.

Да се насочи вниманието на учениците към районите за почивка през лятото.

Основни сведения:

Лятото е годишно време, което настъпва след пролетта.

През лятото слънцето грее силно, времето е топло.

В градините растат много зеленчуци, зреят плодове, цъфтят цветя. На полето кипи усилен труд, хората жънат, грижат се за животните.

Лятото е време за укрепване на нашето здраве. За това ни помагат слънцето, чистият въздух, зеленчуците и плодовете.

През лятото най-често ходим на почивка – на планина, море, на село, на вилата. Това също ни помага да бъдем здрави и силни.

Основни термини, представи, примерни въпроси:

Годишно време (сезон), жътва, лятна почивка, ваканция.

Методи, похвати, примерни въпроси:

Беседа, при която могат да се използват наблюденията и личният опит на детето.

Кое е най-топлото годишно време?

Какви плодове и зеленчуци зреят през лятото? Кои от тях предпочитате?

Кое ни помага да укрепим през лятото нашето здраве?

Къде ходим на почивка през лятото?

Къде предпочитате да ходите на почивка и защо?

Отгатнете кой къде почива?

Кои са четирите годишни времена?

Кое годишно време обичате най-много и защо?

Дейности:

Работа с илюстрациите в учебника.

Умения за правилен подбор въз основа на задачите в учебника:

Разпознайте летните плодове и зеленчуци!

Означете предметите, които използваме през лятото!

Описание на ситуацията по учебника.

Разказ по картина.

Работа с помощния дидактически материал.

Учебно-нагледни и други помощни средства:

Илюстрациите в учебника;

Табла, картини;

Художествен текст (стихчета, кратки разкази);

Подходящи песни за лятото.

IV раздел ПРАЗНУВАМЕ ЗАЕДНО

Тема: КОЛЕДА

Задачи:

Да се систематизират впечатленията и знанията на децата за същността на празника Коледа, да разпознават празника в календара.

Да се обогатят и диференцират представите на първокласниците за традициите в родния край, свързани с подготовката и празнуването на Коледа.

Да се разгадае нравственото послание на Исус Христос към всички хора „Обичай ближния!“ по най-достъпен за децата начин и в конкретна обвързаност с най-близкото им обкръжение (родители, семейство, приятели).

Основни сведения:

Коледа е религиозен християнски празник. На този ден се празнува раждането на Исус Христос. На Бъдни вечер семейството се събира на предпразнична трапеза. Разчупва се погача с паричка. На Коледа коледари коледуват и получават лакомства. Ходи се на черква.

Основни термини, представи:

Коледа, Рождество Христово, Витлеемска звезда, Исус Христос, св. Дева Мария, бъднуване, Бъдни вечер, коледари.

Методи, похвати, примерни въпроси:

Организира се беседа, насочена към актуализиране опита на децата и предстоящото посрещане на празника в семейството и родния край.

Темата е благоприятна за обвързване с други учебни предмети: религия, български език и литература, музика, домашен бит и техника, изобразително изкуство.

Някои примерни въпроси:

Какво знаете за събитието, изобразено в учебника (Рождество Христово)?

Как се казва майката на Исус Христос?

Защо пожеланието на Исус Христос е най-хубавото?

Може ли някой да каже молитвата, която се казва на Бъдни вечер?

Как празнувате вкъщи Коледа?

Какво ще пожелаете на вас и близките ви освен обич?

Дейности:

Проучване на традициите на семейството, свързани с подготовката и празнуването на Коледа;

Пеене на коледарски песни;

Оцветяване (работа с учебника);

Създаване на празнична атмосфера и украса чрез интегрирани дейности с другите учебни предмети;

Работа с допълнителния дидактически материал.

Учебно-нагледни и други помощни средства:

Икона на Исус Христос и св. Дева Мария, илюстрации, отразяващи празнуването на Коледа, коледна украса.

Тема: НОВА ГОДИНА

Задачи:

Вникване в същността на празника.

Да се създаде емоционално настроение.

Всеки член от семейството да се приобщи към подготовката за тържествената вечер.

Основни сведения:

12 месеца = 1 година

Новата година започва от 1 януари и завършва на 31 декември.

Нова година се посреща в целия свят; учителят да отбележи, че има страни като Китай, Израел и др., които отбелязват Нова година на други дати.

Основни термини и представи:

Нова година, празник; тържествена вечер;

Дрянова сурвачка;

Сурвакари;

Новогодишни пожелания навръх Нова година;

Новогодишна баница с късмети;

Новогодишна торта.

Методи, похвати, примерни въпроси:

Наблюдения и беседа върху илюстративния материал около подготовката и преживяванията за посрещане на Нова година.

Какво означава Нова година?

Как вие се подготвяте за посрещането на празника в училище и у дома?

Как семейството ви се подготвя за тържествената вечер?

Променя ли се обликът на вашия роден град (село) в навечерието на Нова година?

Защо сурвачките се правят от дрянова пръчка? (Това е дървото, което първо се разлиства и цъфти в ранна пролет и заедно с кокичето е предвестник на новия живот, на събуждащата се природа).

Дейности:

Изработване на новогодишни картички – поздравления към близки и приятели, чрез интегрирани дейности в уроците по домашен бит и техника и изобразително изкуство.

Изработване на новогодишна украса и сурвачки – да се използват и природни материали.

Разучаване на новогодишни песни, стихотворения и малки сценки, които да се разиграват на новогодишното тържество в клас.

Посещение на новогодишно представление.

Учебно-нагледни и други помощни средства:

Илюстрациите от учебника; стихове и новогодишни песни.

При изработване на честитки, сурвачки и новогодишна украса учителят да предостави на учениците различни нагледни модели, а и да използва техните предложения.

Работа с помощния дидактически материал.

Тема: ТРЕТИ МАРТ – НАЦИОНАЛНИЯТ ПРАЗНИК НА БЪЛГАРИЯ

Задачи:

Формиране на начални представи за същността и съдържанието на националния празник 3 март.

Разпознаването му в календара.

Акцентиране върху героизма на борците за освобождението на България.

Стимулиране формирането на патриотични чувства и настроения.

Основни сведения:

Трети март е национален празник на България.

На този ден с помощта на Русия България се освобождава от османското владичество.

По време на войната руските войници и българските опълченци проявяват героизъм.

На много места в България има паметници и местности, свързани с Освобождението. Те са израз на признателност към героите, дали живота си за свободата на България.

Да се посочат формите на тържественото честване и как учениците трябва да участват в тях.

Основни термини, представи:

Национален празник;

освобождение;

героизъм,

паметници на признателността.

Методи, похвати, примерни въпроси:

Беседа, ориентирана около същността на празника и на честването на 3 март.

Насочващи въпроси:

Знаете ли какво празнуваме на 3 март? Защо 3 март е толкова важен празник за всички българи?

Има ли във вашия роден край места и паметници, свързани с освобождението на България?

Знаете ли имената на герои, дали живота си за свободата?

Има ли във вашето селище улици и училища, които носят имена на борци за освобождението на България?

Как почитаме героите, загинали за свободата на българския народ?

Анализ на илюстрация в учебника и извън него.

Дейности:

Посещение на места и паметници, свързани с Освобождението.

Събиране на илюстрации по темата с помощта на родителите и разглеждането им в час.

Посещение на музей в родното селище, ако има такъв.

Разучаване на песни и стихове, посветени на Освобождението.

Учебно-нагледни и други помощни средства:

Илюстрациите от учебника;

Допълнителен снимков материал – произведения на изобразителното изкуство, посветени на Освобождението;

Табла, диалопозитиви;
Художествен текст.

Тема: ВЕЛИКДЕН

Задачи:

Актуализиране на знанията на децата за християнския празник Великден.

Изграждане на представи за обичаите в родния край.

Подготовката за празника чрез интегрирани дейности, посветени на Възкресение Христово.

Приобщаване към хуманните ценности на християнския морал.

Основни сведения:

Великден е денят на възкресението на Исус Христос. Според преданието той бил разпънат на кръст, за да изкупи греховете на хората. На главата му поставили трънен венец. След смъртта си възкръснал. Хората празнуват този ден като най-великия християнски празник. Боядисват яйца, месят козунаци. Първото яйце е червено и се поставя на иконата на св. Богородица. Яйцето е червено като кръвта на Исус Христос. Хората се обръщат един към друг с думите: „Христос възкресе!“ Отговорът е: „Наистина възкресе!“.

Основни термини и представи:

Възкресение Христово; Великден – най-големият християнски празник: „Христос възкресе!“; „Наистина възкресе!“.

Методи, похвати, примерни въпроси:

Учителят се базира на опита на децата.

Предварително може да ги заведе в близкия храм да разпознаят иконата (стенописа) на разпятието и възкресението.

Осъществява се беседа за споделяне на преживявания, свързани с празника.

Могат да се използват четива от „Христоматия по религия“, изд. „Свят 2000“ – „Кървавите капки“, „Божи цветя“ и др.

Дейности:

Посещение на храм;

Работа с учебника – оцветяване на великденски яйца;

Интегрирани дейности с учебните предмети домашен бит и техника и изобразително изкуство при подготовката на украса и боядисване на яйца;

Прочит на художествени четива;

Пеене на песни;

Работа с допълнителния дидактически материал.

Учебно-нагледни и други помощни средства:

Иконите на разпятието и възкресението на Исус Христос;

Илюстрации, свързани с библейски сюжети;

Произведения на изобразителното изкуство.

Тема: 24 МАЙ – ПРАЗНИК НА БЪЛГАРСКАТА ПРОСВЕТА

Задачи:

Формиране на начални представи за същността и значението на празника 24 май.

Изясняване ролята на светите братя Кирил и Методий за просветата и духовното развитие на българския народ.

Формиране на емоционално отношение на учениците към празника.

Основни сведения:

Кратка информация за необходимостта от създаването на азбуката: най-напред българите и другите славянски народи нямали своя азбука; Кирил и Методий създали славянската азбука; българите започнали да пишат и четат на своя език, създали свои училища и книги.

На 24 май почитаме и славим делото на светите братя Кирил и Методий. Той е празник на българската просвета, любим празник на българското училище и на целия народ.

Основни термини, представи:

Празник;

азбука;

химн;

просвета.

Методи, похвати, примерни въпроси:

Беседа, посветена на делото на св. св. Кирил и Методий и същността на празника, като се използва предварителната информация, която имат учениците по темата.

Кои са създателите на нашата азбука?

Какво значение има азбуката за първокласниците?

Как отбелязваме празника 24 май в нашето училище?

– учим химна, посветен на светите братя Кирил и Методий;

– украсяваме с цветя техния портрет;

– участваме в тържества (манифестация).

Дейности:

Учениците решават задачата в допълнителния дидактически материал и пишат поздравление за своята учителка.

Разучават химна на Кирил и Методий.

Участват в манифестацията на 24 май, ако има такава.

Спират се на илюстрациите в учебника (иконата, празникът на буквите).

Украсяват с цветя портрета на св. св. Кирил и Методий в класната стая или на входа на училището.

Учебно-нагледни и други помощни средства:

Илюстративен материал във и извън учебника (икона на светите братя);

Художествени текстове;

Разучаване на песни;

Допълнителният дидактически материал.

СЪДЪРЖАНИЕ

ФИЛОСОФИЯ НА ОРГАНИЗИРАНЕТО И ОСЪЩЕСТВЯВАНЕТО НА ОБУЧЕНИЕТО ПО РОДЕН КРАЙ В 1. КЛАС / 3

Функции / 3

Логика на протичане на образователния процес / 3

Основни цели и очаквания на обучението / 4

СТРУКТУРА НА УЧЕБНИЯ КОМПЛЕКТ „РОДЕН КРАЙ ЗА 1. КЛАС“ / 4

Учебно съдържание / 4

Помощен дидактически материал / 5

Книга за учителя / 5

МЕТОДИЧЕСКИ НАСОКИ / 6

Структурата на учебното съдържание / 6

Илюстративният материал / 6

Практическите задачи / 6

ФОРМИ, МЕТОДИ, ПОХВАТИ, СРЕДСТВА / 7

Организационни форми на обучението по роден край / 8

Методи и похвати / 10

МЕТОДИЧЕСКИ АПАРАТ ЗА КОНСТРУИРАНЕ НА ТЕМИТЕ В КНИГАТА ЗА УЧИТЕЛЯ / 17

ПРИМЕРНИ МЕТОДИЧЕСКИ РАЗРАБОТКИ НА ТЕМИТЕ ОТ УЧЕБНИКА /18